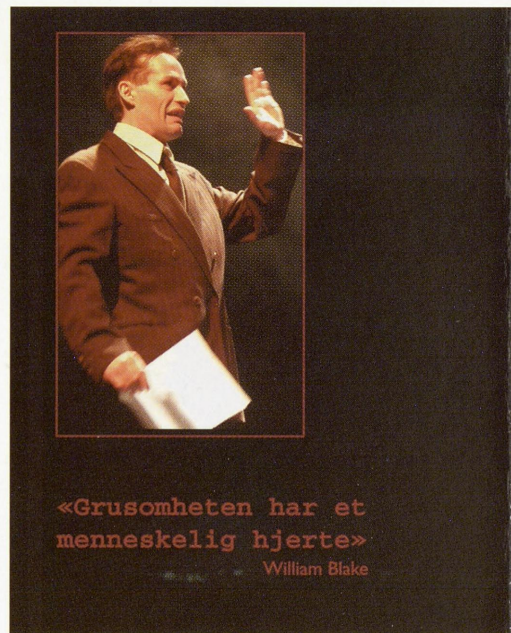
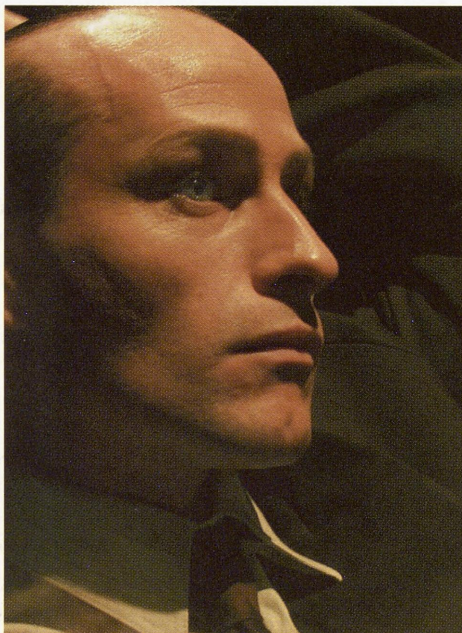

LOLA

«Grusomheten har et menneskelig hjerte»
William Blake

«Det onde som forekommer i verden, skyldes nesten alltid uvitenhet, og den gode viljen kan

Vi er et teater som har et ambisiøst mål. Vi vil være den viktigste kulturinstitusjonen i Trøndelag. Det siste er nesten det viktigste. Vi skal spille teater fra alle mulige steder og kulturer. Men vår fornemste oppgave er å spille ny norsk dramatik, eller enda bedre, ny trøndersk dramatik. Trøndelag – og her mener jeg både sør og nord – har faktisk mange oppegående dramatikere. Vi har allerede spilt Hans Rotmo og Anita Haarberg og flere lurer i vannskorpa.

Hans-Magnus Ystgaard har vært synlig og usynlig tilstede her på teatret med dramatiseringen av *Hansine Solstad* og en forrykende gjendiktning av Shakespeares *En midsommernattsdrøm*. I skrivende stund tumler vi rundt på Hovedscenen,

stokker vokaler og snubler i trerøtter og over det beste vi har lært.

Da Arnulf Haga stakk til oss *Lola* en høstdag i 2000 var det klart at vi begynte å lese temmelig umiddelbart. Vi var klar over at det var kontroversielt. Det er vår egen nære historie og den er ikke behagelig. Men den har funnet sted. Dette er har skjedd. En studie av ondskapens og krigens vesen er dessverre ikke blitt mindre aktuell siden vi antok stykket.

Vi beklager det dersom noen kommer til å lide urettmessig på grunn av denne oppførelsen. Vi har stor medfølelse med familien og den norske selvvrettferdigheten som har rammet dem helt uten grunn. Men vi har aldri vært i tvil om viktigheten av å

oppføre dette stykket. Vi mottar offentlige midler for blant annet å holde fanen over tryngsfriheten høyt.

Oppførelsen er dessuten et samarbeid mellom Trøndelag Teater og Innspæll, som holder til i Verdal. Vi her på teatret takker for et inspirerende knirkefritt og morsomt samarbeid. Vårt bidrag utover hus og varme er en av våre beste skuespillere og en uunnværlig støttespiller her på teatret Trond-Ove Skrødal. Og det er ikke dårlig bare det!

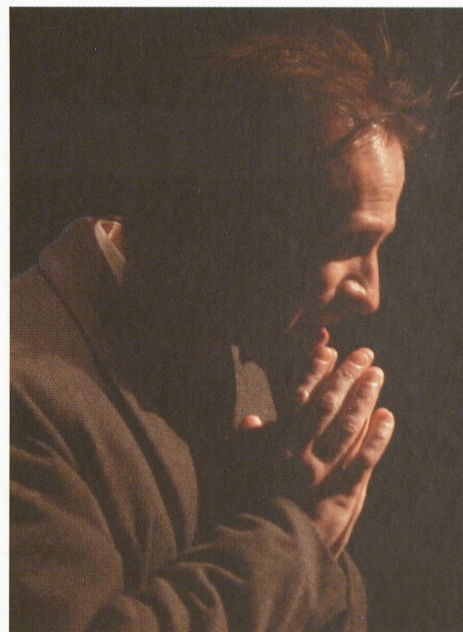
Med dette ønsker jeg dere en god og tankevekkende opplevelse i teatret.

Catrine Telle
Teatersjef

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

n forårsake nesten like mange ulykker som ondskap, hvis den ikke er bestemt av kunnskaper».

Albert Camus

«Alexandr Solsjenitsyn skriver at den linjen som skiller godt fra ondt, ikke går mellom ulike grupper – stater, klasser eller politiske partier – men «tvers gjennom ethvert menneskelig hjerte». Det onde er en mulighet for oss alle fordi vi er frie, moralske vesener: Det er videre klart at et menneske kan ha en rekke ulike motiver – eller knapt noen motiver overhodet – for å gjøre det onde. Men vi gjør noen ganger det onde, vel vitende om at det er ondt, fordi vi derigjennom vil oppnå et subjektivt gode. De fleste av oss har bare gjort det i liten skala, men hver og en av oss kunne gjort det i stor skala. De onde er ikke bare «de andre», men også «vi».

Det er misvisende å fremstille mennesket som et vesen med det absolutte herre-

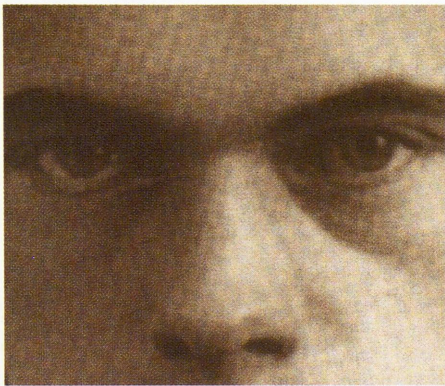
dømme over seg selv og sin skjebne. Hvem jeg er, er langt på vei et resultat av tilfeldigheter, av hvor og når jeg ble født, hva som har påvirket meg osv. Mennesket er et vesen som har evnen til å reflektere over hvem det er og hvem det bør være, og det har evnen til å velge. Vi er ikke strengt determinert av våre omgivelser, selv om de begrenser det mulige handlingsrommet. Nettopp fordi det har kunnet handle annerledes, kan det klandres eller roses moralsk for sine handlinger. Alle som deltok i masseutryddelsene, kunne ha handlet annerledes – det er det avgjørende.»

Utdrag fra Lars Fr. H. Svendsens *Ondskapens filosofi*, Universitetsforlaget 2001

«Tenk igjennom og analyser alt det som er naturlig, det helt ut naturlige menneskets handlinger og begjær, og De vil ikke finne annet enn fryktelige ting. Alt det som er vakkert og edelt, er et resultat av fornuft og planlegging. Forbrytelsen, som menneskedyret har ervervet sansen for i mors liv, er i sin dypeste grunn noe naturlig. Å gjøre det gode er derimot noe kunstig, overnaturlig, ettersom det til alle tider og hos alle nasjoner har vært behov for guder og profeter til å oppdra den dyriske menneskeheten, og ettersom mennesket på egen hånd ville ha vært ute av stand til å oppdage det gode. Det onde gjør vi uten anstrengelser, naturlig, uunngåelig, det gode er alltid resultat av en ferdighet.»

Baudelaire i *Kunsten og det moderne liv*

tittel	Lola	inspisient	Erik Johansen /
forfatter	Hans-Magnus Ystgaard		Randi Andersen
skuespiller	Trond-Ove Skrødal	sufflør	Tina Pedersen
regi / scenografi	Arnulf Haga	studioedigering	Svenn L Frøseth
komponist	Asgeir Skrove	program	May Selmer
musikere	Anders Sødermark / Asgeir Skrove	ansvarlig utgiver	Catrine Telle
lysdesign	Gøril Nergård / Roger Ingul	foto fra prøvene	Erik Johansen
lyddesign	Jan-Emil Indergaard	språkkonsulent	Karl-Heinz Cegla
		rettigheter	Hans-Magnus Ystgaard
		URPREMIERE	23. februar 2002

«Rinnansaken»

Det er kanskje ingen nordmann som har betydd mere for den tyske krigsinnsats enn Henry Rinnan. Hvordan kunne denne 25-årige sjåfør fra levanger, uten utdannelse, uten spesielle forutsetninger, komme til å spille en slik rolle? Hvilke krefter var det som satte ham istand til å planlegge og organisere sin uhyggelige effektive organisasjon?

For det første forelå det ytre forutsetninger som gjorde det mulig for en avdeling som Sonderabteilung Lola å gjøre en forrædersk innsats av virkelig strategisk betydning. For det annet satt lederen inne med betydelige personlige forutsetninger for sitt arbeide. For det tredje, og det er det viktigste, benyttet avdelingen seg av metoder som var ganske særlig effektive. Vi møter her den teknikk for provokasjon og forræderi som benevnes «spillet på den negative sektor». Det er – for å sitere en utenlandsk iakttagger – en form for psykologisk krigføring som er verdig atombombens tidsalder. Det er

metoder som tyskerne ofte benyttet, men de har aldri vært så gjennomarbeidet, så raffinert og så drevet ut i det ekstreme som i Rinnans hender. Selv om detaljene skiftet i det uendelig, var grunnprinsippet alltid det samme – å få gode nordmenn til å arbeide i den tro at de kjempet for norske interesser, men slik at hele deres virksomhet faktisk kom fienden til gode. Norske patrioter ble på denne måte Rinnans observatører; hans våkne øyne og ører rundt i distriktene. De arbeidet i fullkommen god tro, men ikke mindre effektive for det.

Med slike metoder bekjempet Rinnan og Sonderabteilung Lola sine landsmenn. Det forekom også et utall av opprullinger, arrestasjonsbølger, væpnede aksjoner, pinlige forhør, brutal tortur, mord og drap, men det var bi-ting. Det avgjørende våpen som brakte resultatene, var «spillet på den negative sektor» – innfiltrasjon.

Kilde: John Lyngs *Forræderiets epoke*
P.F.Steensballes boghandels eftg, Oslo 1948

«Smerte kan få selv den uskyldige til å lyve»

Publilius Syrus

Tortur har vært utbredt i tusener av år. Tortur er ikke nevnt i oldtidens babylonske og jødiske skrifter, men både assyrerne og egypterne gjorde bruk av tortur. Tortur var rutine hos grekerne og romerne, og har vært forholdsvis vanlig siden. Den kristne kirkens bruk av tortur, særlig mot kjettere, er veldokumentert. For inkvisisjonen var tortur ikke bare legitimt, men et hellig middel som kunne sette en person fri fra Satans klør. Frem til sent i det 18. århundre var tortur helt vanlig prosedyre i europeiske land. I Prøyssen ble all tortur forbudt i 1754, og de fleste europeiske land fulgte etter, med Sveits som siste land et århundre senere. I realiteten har tortur fortsatt i en rekke av disse landene, slik Amnesty har påvist siden kampen mot tortur ble innledet i 1973.

Kilde: Lars Fr. H. Svendsens *Ondskapens filosofi*,
Universitetsforlaget 2001

Forfatteren av kveldens foretelling

Hans-Magnus Ystgaard er dramatiker, historiker, oversetter, forfatter og gårdbruker – født i Sparbu i 1941. I tillegg har han arbeidet som lektor, journalist og museumsleder. Han har skrevet manus for Norsk Film (*Arme, syndige menneske*) og flere TV-teatermanus for NRK (bl.a. *Bydelen som ikke ville dø*, *Mødrekupé* og *Hjelp*). Han har også skrevet en roman, *Våkenatt*, og han er mannen bak fortellerteaterforestillingen *Færølska eller itj*, basert på Shakespeares tekster og sonetter og «Vandreteater» i mange versjoner på Stiklestad Kultursenter.